

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NHA TRANG

KHOA CÔNG NGHỆ THỰC PHẨM

HƯỚNG DẪN XỬ LÝ SỐ LIỆU THỰC NGHIỆM BẰNG SPSS

1. SỰ KHÁC BIỆT CÓ Ý NGHĨA THỐNG KÊ GIỮA CÁC GIÁ TRỊ TRUNG BÌNH
2. PHÂN TÍCH HỒI QUY

Người trình bày: Nguyễn Văn Tăng

Nha Trang - 4/2013

VẤN ĐỀ ĐẶT RA

- Thủ tục xử lý thống kê cần áp dụng là gì?
- Phần mềm hỗ trợ như thế nào?
- Thao tác xử lý ra sao?
- Cách đọc kết quả như thế nào?

1. SỰ KHÁC BIỆT CÓ Ý NGHĨA THỐNG KÊ GIỮA CÁC GIÁ TRỊ TRUNG BÌNH

- Khi biểu diễn kết quả thí nghiệm

Thông tin cần có trên bảng, biểu đồ gồm:

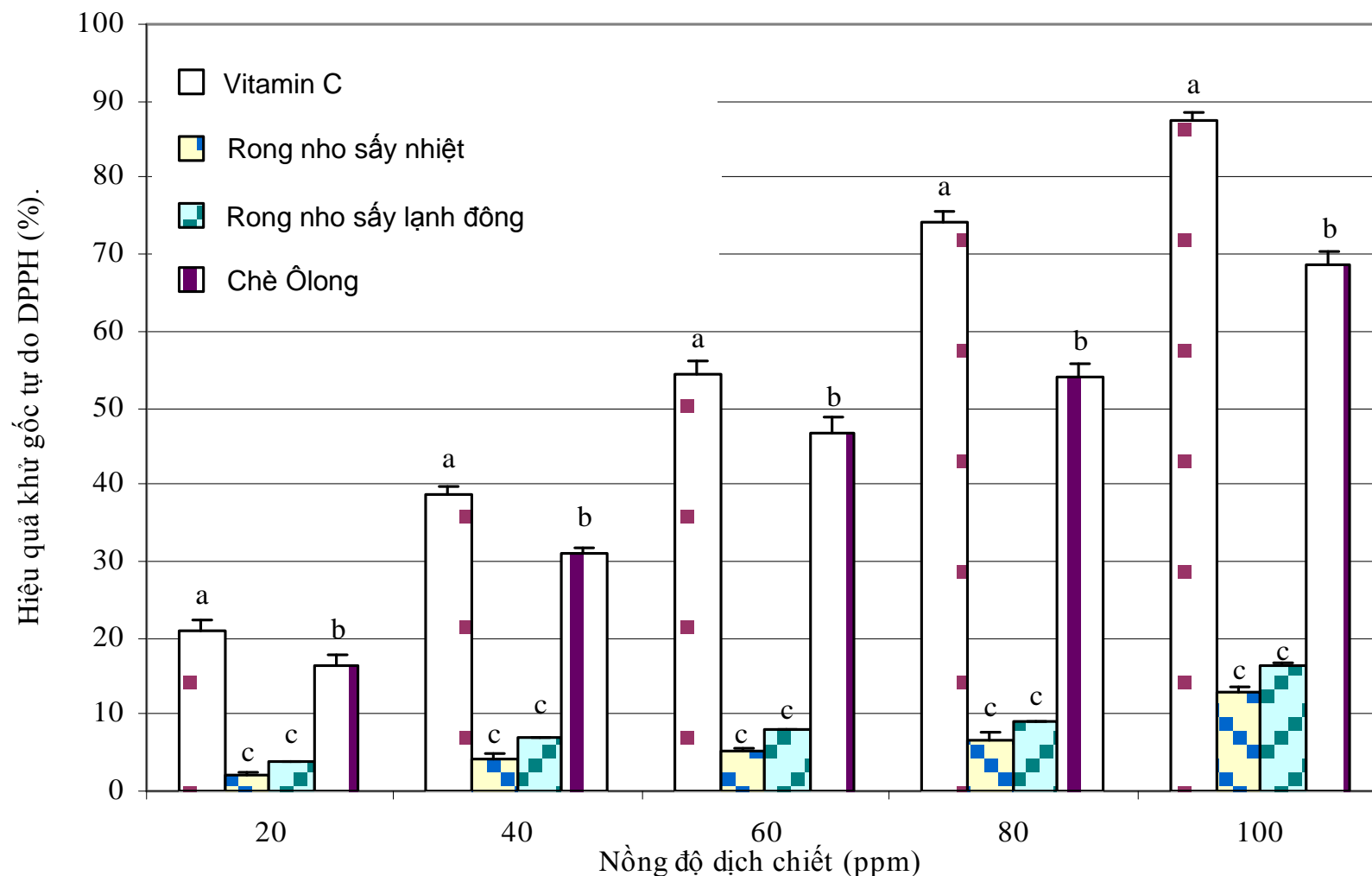
- Giá trị trung bình
- Độ lệch chuẩn
- Ký hiệu chỉ có hay không sự khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$) giữa các giá trị trung bình (thường dùng chữ cái a,b,c)

Bảng 1-Năng suất sấy rong nho tươi, năng suất chiết và hàm lượng phenolic tổng số của rong nho sấy nhiệt, sấy lạnh đông và chè Ôlong

Loại nguyên liệu	Năng suất sấy (g/100 g nguyên liệu tươi)	Năng suất chiết (g/100 g chất khô)	Hàm lượng phenolic tổng số (mg GAE*/g chất khô)
Rong nho sấy nhiệt	$2.21 \pm 0.08^{a**}$	7.62 ± 0.11^c	1.30 ± 0.02^c
Rong nho sấy lạnh đông	2.26 ± 0.09^a	11.02 ± 0.05^b	2.04 ± 0.03^b
Chè Ôlong	nd	15.99 ± 0.09^a	13.58 ± 0.01^a

*GAE, Gallic acid equivalent; nd, Không xác định

Nguồn: Nguyễn và cộng sự (2011)

Hình 1-Khả năng khử gốc tự do DPPH của dịch chiết rong nho sấy nhiệt và sấy lạnh đông so sánh với chè Ôlong và vitamin C (chất chuẩn).

Nguồn: Nguyễn và cộng sự (2011)

BÀI TẬP TÌNH HUỐNG

- Khảo sát ảnh hưởng của nồng độ ethanol đến hàm lượng polyphenol trong dịch chiết chè đen
- Mục tiêu cần giải quyết:
  - Có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về hàm lượng polyphenol trong dịch chiết chè đen ở các nồng độ ethanol khác nhau hay không?

Số liệu thực nghiệm

Nồng độ Ethanol	TPC (ppm)	
	Lần 1	Lần 2
50	419.730	399.636
60	507.152	480.356
70	524.320	528.264
80	602.112	617.600
90	614.528	619.520
99,5	222.870	242.604

Nguồn: Trần và Nguyễn (2013)

➤ Thủ tục xử lý thống kê cần áp dụng:

- Phân tích phương sai 1 yếu tố
- Yếu tố: Nồng độ ethanol với số mức $k = 6$ (tương ứng với các nồng độ: 50; 60; 70; 80; 90; và 99,5%)
- Giá trị quan sát: Hàm lượng polyphenol (ppm)

➤ Phần mềm SPSS hỗ trợ xử lý:

1. Dùng One way ANOVA – chỉ ra có hay không sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa các giá trị trung bình
2. Dùng One way ANOVA (Options - Homogeneity of variance test) chỉ ra có hay không sự đồng nhất giữa các phương sai của các nhóm – là cơ sở để chọn test trong Post Hoc Multiple Comparisions

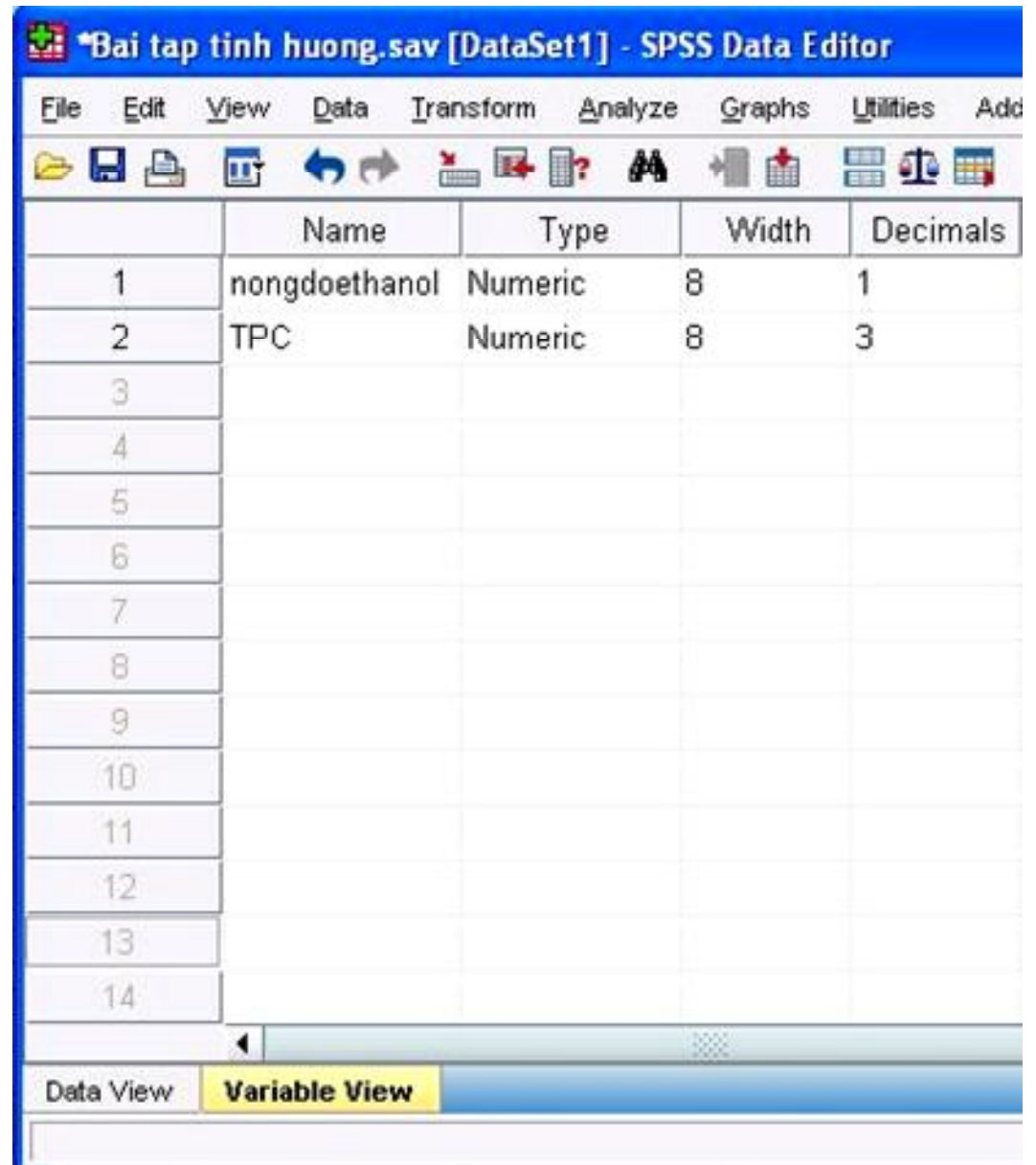
➤ **Phần mềm SPSS hỗ trợ xử lý:**

3. Dùng One way ANOVA (Post Hoc Multiple Comparisons) để chỉ ra cụ thể sự khác biệt có ý nghĩa thống kê giữa cặp giá trị trung bình nào và ở nồng độ ethanol là bao nhiêu thì hàm lượng polyphenol trong dịch chiết chè đen là cao (thấp) nhất

➤ Thao tác xử lý

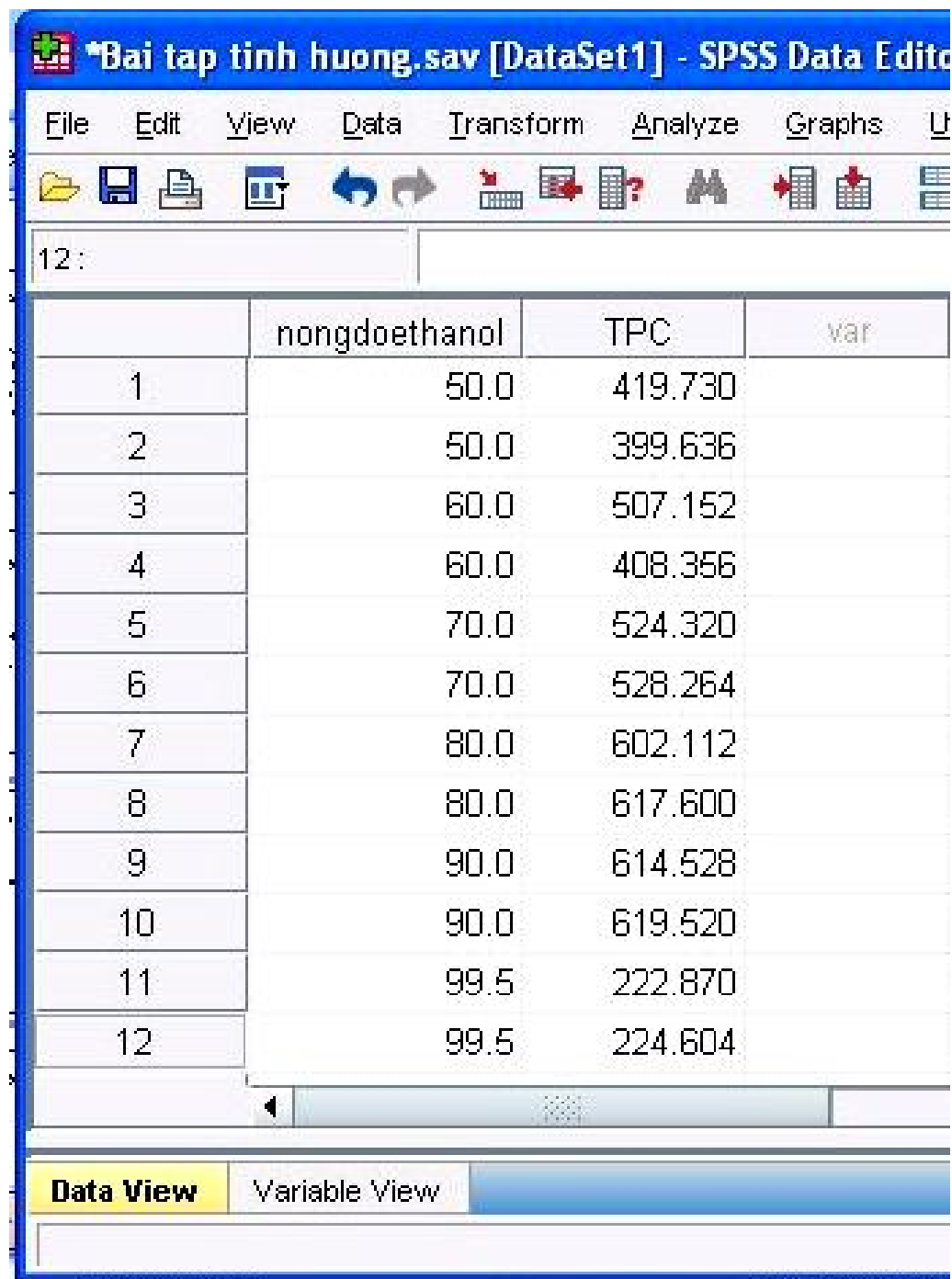
Mở giao diện
SPSS

Khai báo tên biến:
chọn **Variable
View** – khai báo
tên biến theo
hàng

➤ Thao tác xử lý

Khai báo dữ
liệu của biến:
chọn **Data View**
– khai báo dữ
liệu của biến
theo cột

*Bai tap tinh huong.sav [DataSet1] - SPSS Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Graphs U

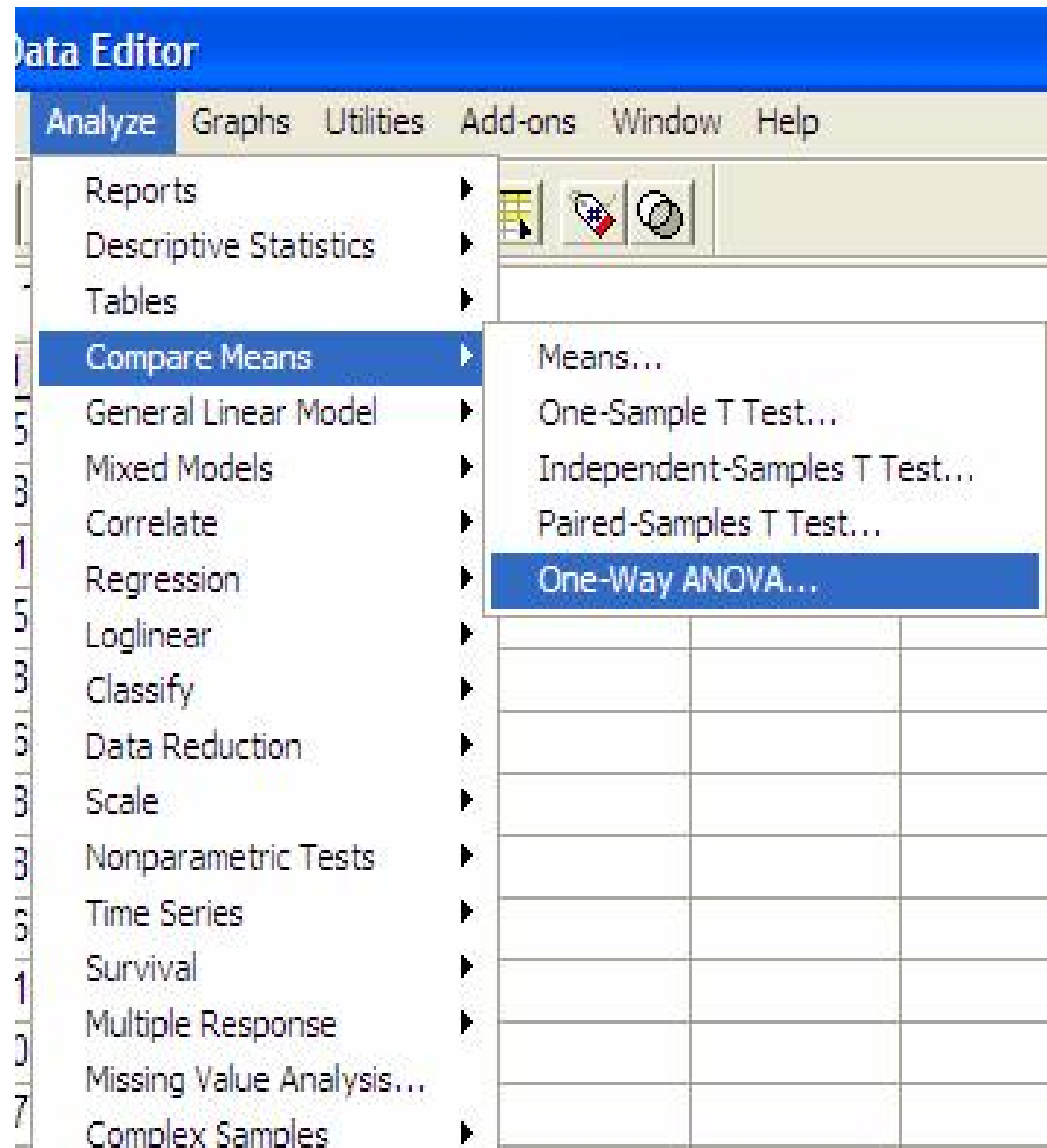
12 :

	nongdoethanol	TPC	var
1	50.0	419.730	
2	50.0	399.636	
3	60.0	507.152	
4	60.0	408.356	
5	70.0	524.320	
6	70.0	528.264	
7	80.0	602.112	
8	80.0	617.600	
9	90.0	614.528	
10	90.0	619.520	
11	99.5	222.870	
12	99.5	224.604	

Data View Variable View

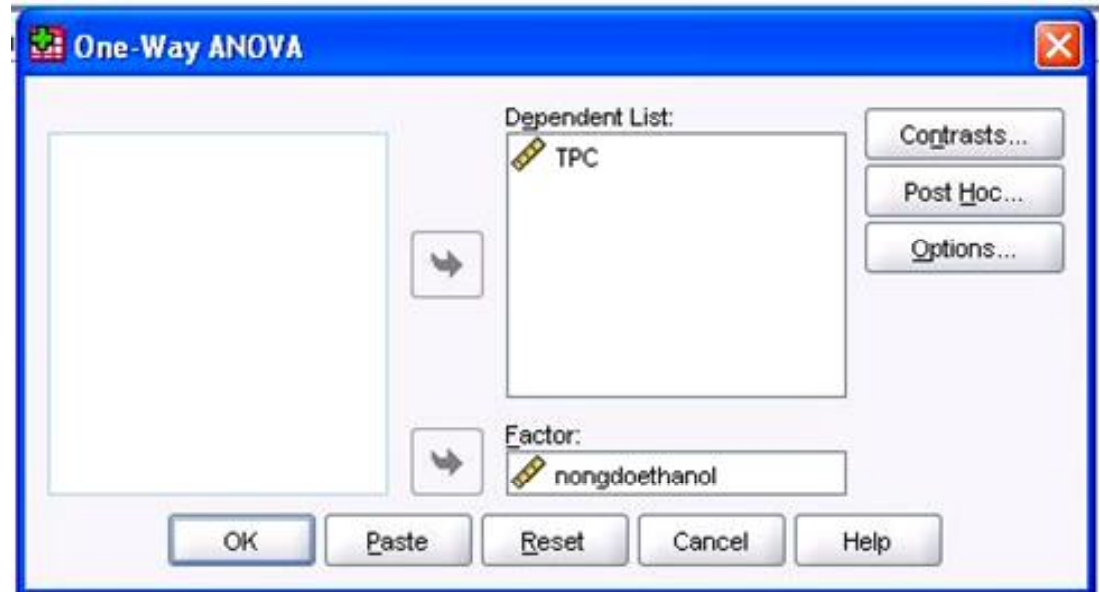
➤ Thao tác xử lý

Thực hiện phân
tích dữ liệu:
Chọn Analyze
→ Compare
Means → **One
way ANOVA**

➤ Thao tác xử lý

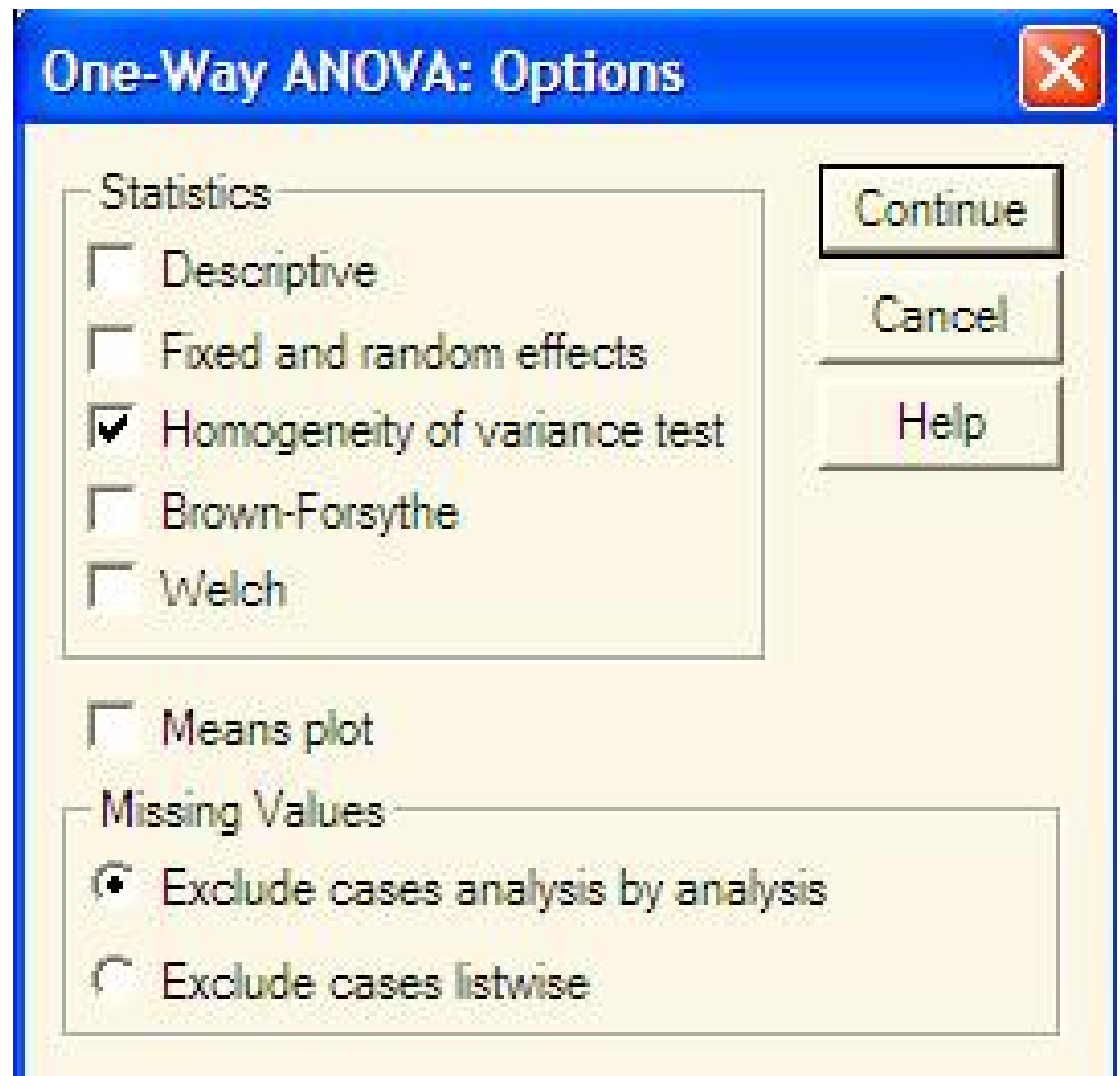
Trong hộp thoại khai báo yếu tố và biến phụ thuộc (giá trị quan sát)

➤ Thao tác xử lý

Chọn option →
Đánh dấu vào:

- **Homogeneity of variance test** để biết phương sai của các nhóm có đồng nhất hay không

One-Way ANOVA: Options

☐ Descriptive
☐ Fixed and random effects
☒ Homogeneity of variance test
☐ Brown-Forsythe
☐ Welch

☐ Means plot

Missing Values
☒ Exclude cases analysis by analysis
☐ Exclude cases listwise

Continue
Cancel
Help

Test of Homogeneity of Variances

TPC

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1.782E16	5	6	.000

ANOVA

TPC

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	217358.658	5	43471.732	49.930	.000
Within Groups	5223.889	6	870.648		
Total	222582.547	11			

➤ Cách đọc kết quả

Nhìn vào giá trị Sig trong bảng ANOVA để biết có hay không sự khác biệt các giá trị trung bình:

$\text{Sig} \leq \alpha (0,05)$: có sự khác biệt → tiếp tục phân tích sâu ANOVA

ANOVA

TPC					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	217358.658	5	43471.732	49.930	.000
Within Groups	5223.889	6	870.648		
Total	222582.547	11			

➤ Cách đọc kết quả

- Nhìn vào giá Sig trong bảng Test Homogeneity để biết có hay không sự khác biệt về phương sai giữa các nhóm.

Test of Homogeneity of Variances

TPC

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1.782E16	5	6	.000

➤ Cách đọc kết quả

- Sig > α : không có sự khác biệt về phương sai → Trong Post Hoc Multiple Comparisons chọn nhóm test (LSD; Duncan; Scheffé; Tukey; Bonferroni; ...) cho phần phân tích sự khác biệt giữa các giá trị trung bình.

➤ Cách đọc kết quả

- $\text{Sig} \leq \alpha$: có sự khác biệt về phương sai → Trong Post Hoc Multiple Comparisons chọn nhóm test (Tamhane's T2; Dunnett's T3; Dunnett's C...) cho phần phân tích sự khác biệt giữa các giá trị trung bình.

➤ Cách đọc kết quả

- Với tình huống này giá trị sig trong bảng ANOVA và Test Homogeneity đều $< 0,05$, nên trong Post Hoc Multiple Comparisions chọn test Dunnett's T3 cho phần phân tích sự khác biệt giữa các giá trị trung bình
- Kết quả thể hiện trong bảng sau

Post Hoc

Multiple Comparisons

Dependent Variable:TPC

	(I) nong doet hano	(J) nong doet hano	Mean Difference (I- J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Dunnett T3	50	60	-48.0710000	5.0409E1	.950	-1.399960E3	1303.818219
		70	-116.6090000	1.0238E1	.127	-394.662986	161.444986
		80	-2.001730E2	1.2685E1	.022	-327.479322	-72.866678
		90	-207.3410000	1.0352E1	.063	-462.157051	47.475051
		99.5	185.9460000	1.0084E1	.086	-131.453848	503.345848
	60	50	48.0710000	5.0409E1	.950	-1.303818E3	1399.960219
		70	-68.5380000	4.9437E1	.838	-1.671973E3	1534.897274
		80	-152.1020000	5.0001E1	.485	-1.599511E3	1295.307116
		90	-159.2700000	4.9461E1	.470	-1.755517E3	1436.977066
		99.5	234.0170000	4.9405E1	.333	-1.379151E3	1847.184589
	70	50	116.6090000	1.0238E1	.127	-161.444986	394.662986
		60	68.5380000	4.9437E1	.838	-1.534897E3	1671.973274
		80	-83.5640000	7.9911E0	.129	-277.805468	110.677468
		90	-90.7320000	3.1810E0	.007	-122.222273	-59.241727
		99.5	302.5550000	2.1541E0	.002	267.458197	337.651803

80	50	200.1730000'	1.2685E1	.022	72.866678	327.479322
	60	152.1020000	5.0001E1	.485	-1.295307E3	1599.511116
	70	83.5640000	7.9911E0	.129	-110.677468	277.805468
	90	-7.1680000	8.1363E0	.966	-178.416069	164.080069
	99.5	386.1190000'	7.7923E0	.031	147.031668	625.206332
90	50	207.3410000	1.0352E1	.063	-47.475051	462.157051
	60	159.2700000	4.9461E1	.470	-1.436977E3	1755.517066
	70	90.7320000'	3.1810E0	.007	59.241727	122.222273
	80	7.1680000	8.1363E0	.966	-164.080069	178.416069
	99.5	393.2870000'	2.6422E0	.004	340.660956	445.913044
99.5	50	-185.9460000	1.0084E1	.086	-503.345848	131.453848
	60	-234.0170000	4.9405E1	.333	-1.847185E3	1379.150589
	70	-3.025550E2'	2.1541E0	.002	-337.651803	-267.458197
	80	-3.861190E2'	7.7923E0	.031	-625.206332	-147.031668
	90	-3.932870E2'	2.6422E0	.004	-445.913044	-340.660956

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Homogeneous

TPC

	nong doet ha...	N	Subset for alpha = 0.05			
			1	2	3	4
Duncan ^a	99.5	2	2.2373E2			
	50	2		4.0968E2		
	60	2		4.5775E2	4.5775E2	
	70	2			5.2629E2	
	80	2				6.0985E2
	90	2				6.1702E2
	Sig.		1.000	.154	.059	.816

Means for groups in homogeneous subsets are displayed.

a. Uses Harmonic Mean Sample Size = 2.000.

➤ Cách đọc kết quả

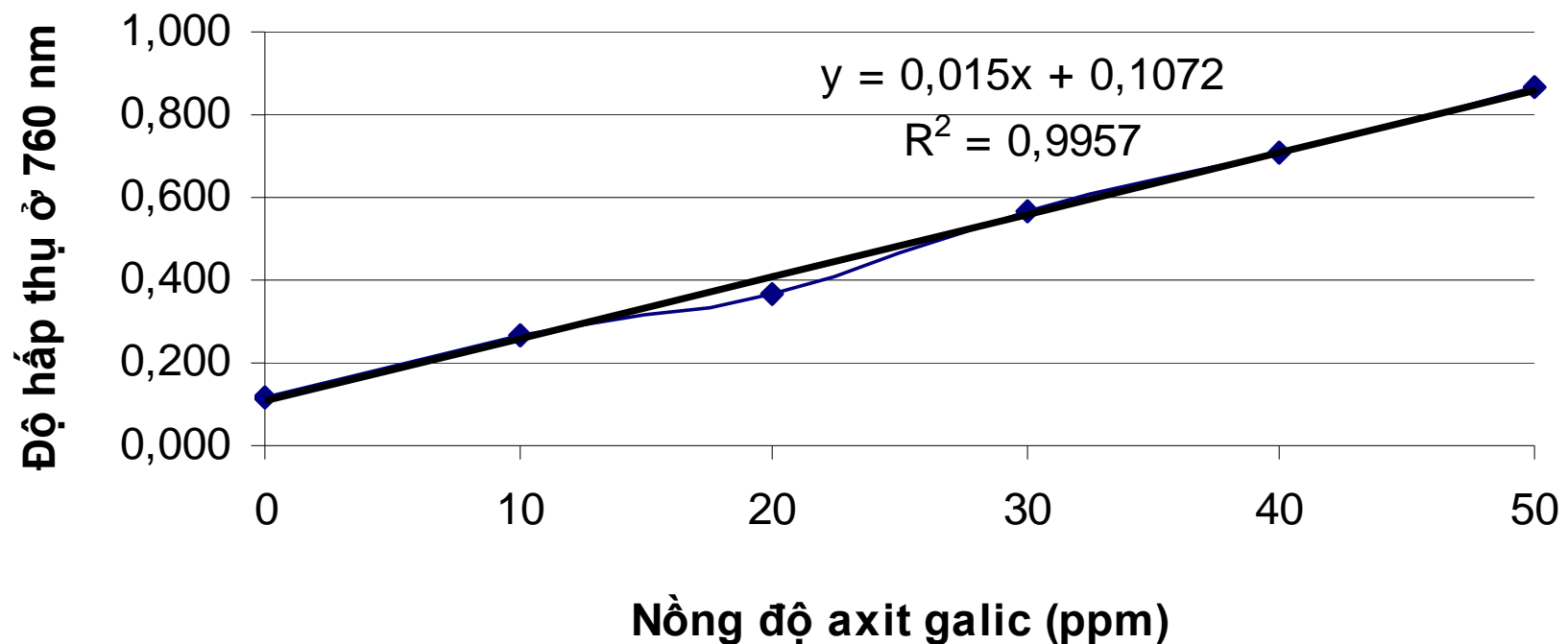
Kết quả thể hiện trong hộp Post Hoc Test:

- Dấu * thể hiện sự khác biệt giữa các cặp giá trị trung bình
- Khi đó khi trình bày số liệu trong biểu đồ ta sẽ dùng các chữ cái a,b,c... để phân biệt sự khác nhau có ý nghĩa thống kê giữa các cặp giá trị trung bình

Nồng độ Ethanol	50	60	70	80	90	99,5
TPC	b	bc	c	d	d	a

2. PHÂN TÍCH HỒI QUY

- ✓ Cho phép dự đoán diễn biến của quá trình dựa vào phương trình hồi quy và hệ số xác định (R^2)

Nguồn: Trần và Nguyễn (2013)

➤ Thủ tục xử lý cần áp dụng:

- Phân tích hồi quy tuyến tính: Phương trình tuyến tính: $y = ax + b$
- Biến độc lập: nồng độ ethanol; biến phụ thuộc: hàm lượng polyphenol

➤ **Phần mềm SPSS hỗ trợ xử lý:**

1. Dùng Regression - Linear

2. Dùng Regression - Curve estimation

➤ Thao tác xử lý

1. Chọn Analyze →
Regression → Linear

2. Chọn Analyze →
Regression → curve
estimation

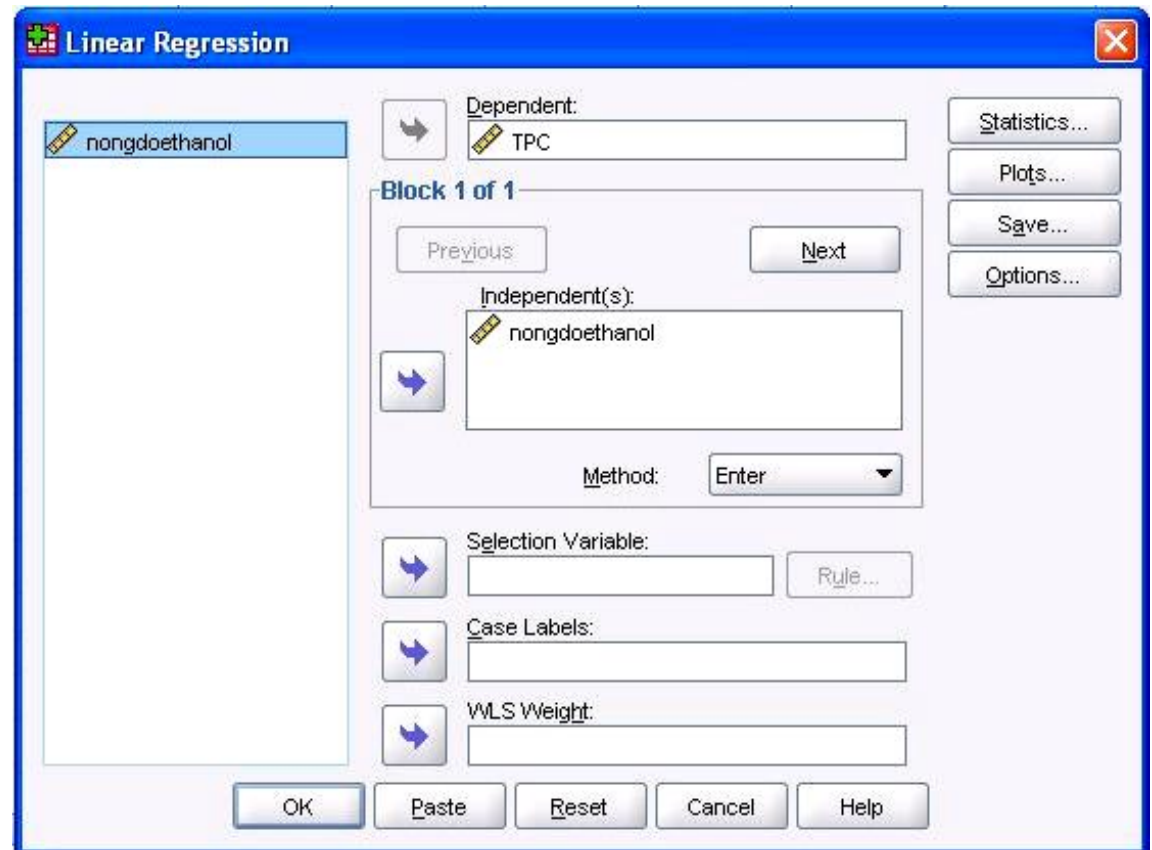
Khai báo tên biến:

+ Independent:

nongdoETHANOL

+ Dependent: TPC

(Model: Chọn linear)

➤ Cách đọc kết quả

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.124 ^a	.015	-.083	148.0426963

a. Predictors: (Constant), nongdoethanol

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	3416.148	1	3416.148	.156	.701 ^a
	Residual	219166.399	10	21916.640		
	Total	222582.547	11			

a. Predictors: (Constant), nongdoethanol

b. Dependent Variable: TPC

➤ Cách đọc kết quả

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	548.601	193.588		2.834	.018
nongdoethanol	-.995	2.520	-.124	-.395	.701

a. Dependent Variable: TPC

- Phương trình hồi quy: $y = -0,995x + 548.610$
- Hệ số xác định: $R^2 = 0.015$

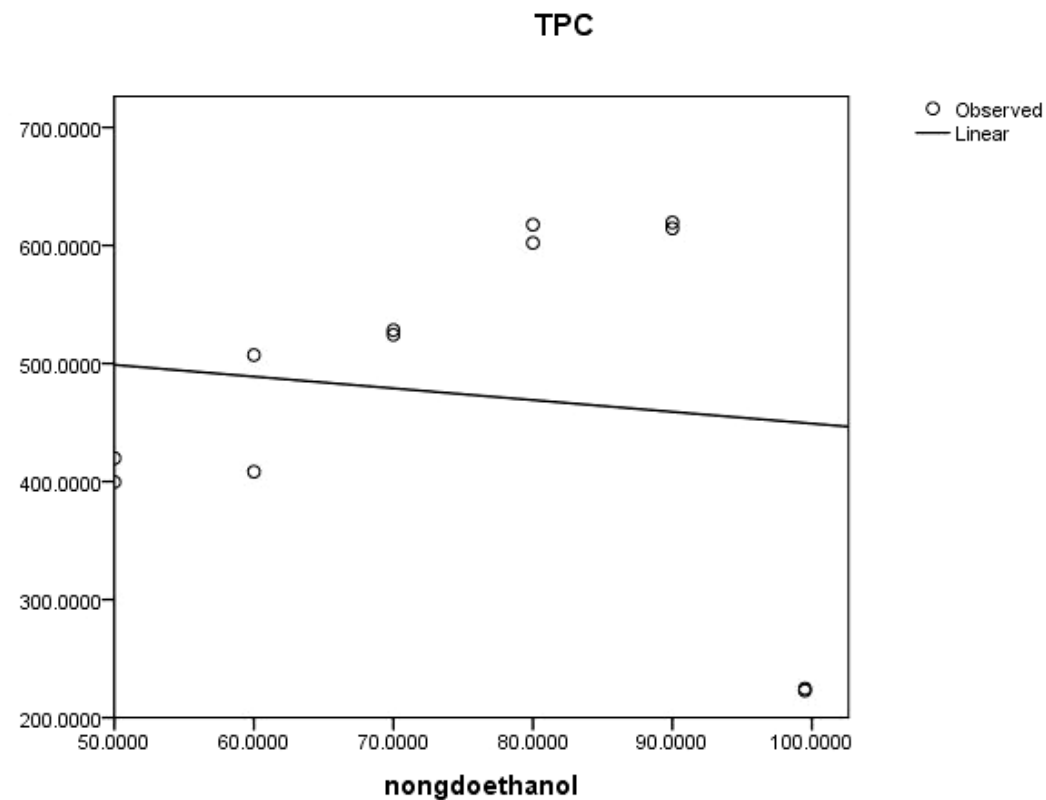
➤ Cách đọc kết quả

Model Summary and Parameter Estimates

Dependent Variable: TPC

Equation	Model Summary					Parameter Estimates	
	R Square	F	df1	df2	Sig.	Constant	b1
Linear	.015	.156	1	10	.701	548.601	-.995

The independent variable is nongdoethanol.

Chân thành cảm ơn

